

és újra a Fizikai Kémiai Tanszék oktatója lettem. Csoportunk jelentős eredményeket ért el a diszperziós és az asszociációs kolloidok NMR-vizsgálatában is, meghonosítottuk a kisterű NMR-relaxometria és az NMR-krioprozimetria módszereit a porózus szilárd anyagok vizsgálatára. [8] A csoportunk a környezet fizikai kémiai kutatása felé fordult, és így ma már a *Környezeti Kolloidok kutatócsoport* néven működünk.

Tanítani jó. Szerencsés voltam abban, hogy a fizikai kémia szinte minden területét taníthattam. Az az érzésem, hogy a megértés folyamatát a tanítás nagymértékben elősegíti. Talán hiúságom az oka, hogy semmiképpen nem akarok leégni a hallgatók előtt, így még ma is minden órára hosszabb ideig készülök, mint ameddig azok tartanak. A tanítás másik hozadéka a találkozás olyan fiatal emberekkel, akik tehetségesebbek nálam. Úgy érzem, hogy tőlük legalább annyit kaptam, mint a név szerint felsorolt tanáraimtól és kollégáimtól. Visszatekintve kissé dühös

vagyok az NMR-re, mert rám is érvényes lett, hogy „akinek csak kalapácsa van, az mindent szegnek néz”, és a csoportunk tagjai most hozzák helyre ezt az egyoldalúságot. Van egy másik mondas, ami egy lembergi zsidó embertől származik: „Ne járj kitaposott úton, mert elcsúszol.” A cikcakkok, sokszor rám kényszerítve, megvédték ettől, így nagyon szerencsésnek érzem magam. A Polányi-díj elnyerését, aminek alkalmából ezt a rövid cikket megírhattam, kémikus kollégáim szavazták meg, közöttük azok is, akik maguk is jelöltek voltak. Köszönöm.

IRODALOM

- [1] E. Brücher, I. Bányai: J. Inorg. Nucl. Chem. (1980) 42, 749.
- [2] K. Antal, I. Bányai, M.T. Beck: J. Chem. Soc. Dalton (1985) 1191.
- [3] I. Bányai, J. Glaser: J. Am. Chem. Soc. (1989) 111, 3186.
- [4] G. Batta, I. Bányai, J. Glaser: J. Am. Chem. Soc. (1993) 1156, 782.
- [5] I. Bányai, M. Kéri, Z. Nagy, M. Berka, L.P. Balogh: Soft Matter (2013) 9, 1645.
- [6] M. Kéri, C. Peng, X. Shi, I. Bányai: J. Phys. Chem. (2015) 119, 3312.
- [7] M. Kéri, D. Nyul, K. László, L. Novák, I. Bányai: Carbon (2022) 189, 57.

Az új magyar Chemistry Europe Fellow: Kele Péter

Kele Péter az ELKH Természettudományi Kutatóközpont tudományos főmunkatársa, az Európai Kémiai Társaság Chemistry Europe Fellows magyar kitüntetettje.

Hadd gratuláljak olvasóink nevében is a rangos szakmai elismeréshez, amelyet 2015 óta kétfévente adnak át – keveseknek. A 2020/21-es évfolyam díjazottjai közé egyetlen magyarként kerültem be. Ebből az alkalmából beszélgetünk most. Mikor indult a közös történeted a Chemistry Europe-pal, hogyan lettél a Chemistry Europe Fellows kitüntetettje?

Amellett, hogy tagja vagyok a Magyar Kémikusok Egyesületének, előszeretettel publikálunk a Chemistry Europe gondozásában megjelenő folyóiratokban, különösen a *Chemistry – A European Journal* és a *ChemBioChem* profilja áll közel a mi kutatási témáinkhoz. Kedves emlékek is kötődnek ez utóbbi folyóirathoz: az egyik cikkünk az újság címlapjára is kikerült. A címlapkép annyira megtetszett az akkori főszerkesztőnek, hogy egy konferencián odajött gratulálni hozzám, illetve később felkért minket egy összefoglaló tanulmány megírására is.

A Chemistry Europe fellow kitüntetés váratlanul ért. Az MKE ügyvezető igazgatója értesített, hogy engem javasolnak a 2020/2021-es évben a díjra. Nagy megtiszteltetés volt számomra, hogy az Egyesület választása rám esett. Később örömmel értesültem arról, hogy el is nyertem a díjat.

A Chemistry Europe által kiadott lapcsalád talán legismertebb és legnagyobb hatású lapja a Chemistry – A European Journal, Te is többször publikáltál itt, ahogy az imént említetted. Kutatóként meghatározó élmény számodra az európaiság?

Természetesen. Jó egy nagyobb, közös kultúrával rendelkező nemzetközi család tagjának lenni és e közösséghez hozzáadni a nemzeti hagyományokat, tudást. Remek kezdeményezésnek tar-

tom, hogy létrejött egy európai kémikusokat tömörítő közösség. A földrajzi összetartozáson túl olyan közösséget is jelent ez, amely mind méretét, mind szakmai kompetenciáját tekintve az Amerikai Kémiai Szövetséggel ér fel.

A tudomány világában is fontos ösztönző a verseny, de az is érzékelhető, hogy erősödik az együttműködés a kutatók, kutatócsoportok között. Te versengő típusnak tartod magad, vagy más ösztönzők fontosabbak számodra?

Persze, van bennem versengés is, de ez nem ellenséges, az együttműködést nem zárja ki, sőt. A pályám jelenlegi szakaszában azonban a versengésnél már fontosabbnak tartom a tudás átadását a következő generációnak, de azt is, hogy a kutatócsoportommal, csapatként érjünk el sikereket. Itt is megjelenik a versengés motívuma, de nem egyéni szinten, és csak annyiban célként, hogy az általunk elért eredményeket, többévi munka után, a mi nevünkhöz kössék. A kutatómunka mozgatórugója

mégis az, hogy egy sikeres kísérlet után azt érezzük: megértettünk valamit a természet jelenségeiből és képesek vagyunk azt a saját szolgálatunkba állítani.

Örök kérdés, hogy mennyit tegyünk közzé abból, amit megtapasztaltunk. Legtöbbször a sikereinkről számolunk be, de tudjuk, hogy a történetívek ritkán lineárisok. A Te szakmai karrieredben volt olyan pont, amikor azt mondtad, hogy most aztán elég, föladd? Ha igen, mi segített tovább?

Mint minden hivatásnak, a kutatómunkának is vannak árnyoldalai. Aki kutatómunkára adja a fejét, annak számolnia kell azzal, hogy rengeteg kudarccal fog szembenézni. Én is többször voltam „alkotói válságban”, ahogy a kollégáimnak szoktam nevezni az ilyen időszakokat. Ilyenkor mindig jön valami, egy sikeres reakció, egy ötlet vagy egy motiváló előadás, cikk, ami átlendít a nehézségeken. A szakmai kudarcok egyébként – noha régebben talán nem így gondolták, ezért gyakran el is hallgatták – legalább annyira fontosak és előre vivők, mint a sikerek, hiszen rengeteget tanulhatunk belőlük. Szerencsére ezt egyre többen látják így, és mostanában gyakrabban merik felvállalni a kutatók a kudarcaikat.

Az eredmények közvetlen hasznosulása meghatározó szerephez jut egy kutató megítélésében, pályázati sikerességében. Neked milyen tapasztalataid vannak? Egyáltalán, mit tartasz a legfőbb értékmérőnek?

Attól függ, mit értünk közvetlen hasznosuláson. Az alapkutatásban elsősorban egy kiváló publikáció az, amit annak tekinthetünk, hiszen az eredmények nagyobb ívű, pl. társadalmi jelentőségű hasznosulásához legtöbbször éveknek, évtizedeknek kell eltelniük. Egy kutató szakmai megítélését leginkább az általa elnyert szakmai, kutatási pályázatok, illetve a rájuk adott értékelések mutatják. Az alkalmazott kutatási témáknál rengeteg egyéb szempont is bejön a képbe, például a társadalmi hasznosulás mellett a gazdasági szempontok is előtérbe kerülnek.

Mi a legfontosabb érték? A szakmai korrektség. Legyen szó az eredmények prezentációjáról vagy egy pályázat elbírálásáról.

A tudományos ismeretterjesztés kemény dió, és egy szakmabeli számára talán nem is túl kifizető, mert ritkán szolgál közvet-

lenül karriercélokat. Mindent átítatott a digitalizáció, egészen más források állnak rendelkezésre egy mai fiatal érdeklődő számára. Hogyan látod az ismeretterjesztés helyzetét és jövőjét?

A tudomány népszerűsítése kiemelt fontosságú nálam és a csoportunkban. Rengeteget ötletelünk azon, hogyan lehetne eredményesen beszámolni arról, mit és miért csinálunk, miért lehet másoknak is fontos, nem csak nekünk, akik műveljük. Hiszen nem magunkért, nem öncélúan tesszük. Esetünkben emellett alapvető, hogy magát a kémiát mint tárgyat, tudományterületet, próbáljuk meg közelebb vinni a hétköznapi emberhez, hiszen ez az egyik, ha nem a legnagyobb mumus a tantárgyak között. Gyakran járok én is középiskolákba, általános iskolákba előadást tartani. Ilyenkor mindig van kísérleti rész is, hiszen a kémia alapvetően kísérleti tudomány. Az utóbbi időben sajnos egyre kevesebben köteleződnék el a természettudományok mellett, egyre több kihívással kell megküzdünk, hogy akár pár percre is, de felkeltsük a fiatalok figyelmét a kémia szépségei iránt. Azon túl, hogy alkalmazkodni kell a hallgatóság szakmai előképzettségéhez, manapság az általad említett trendeket is figyelembe kell venni. Egy Mecenatúra pályázat keretében most is gőzerővel dolgozunk azon, hogy egy olyan, a szerves kémiai kutatómunkát bemutató kisfilm-sorozatot csináljunk, mely alkalmas a középiskolások szélesebb körének és az érdeklődő laikusoknak a megszólítására is. A filmet a közösségi felületeken, videómegosztó oldalakon át lehet majd megtekinteni. Az első részt az őszi Kutatók éjszakájára tervezzük.

Mik a további terveid? Merre tovább?

Szakmailag most nagyon izgalmas időszak áll előttünk. Az elmúlt években tett megfigyeléseink, eredményeink felhasználásával igyekszünk a fényt a gyógyászat szolgálatába állítani, és segítségével még hatékonyabbá tenni a terápiás eljárásokat. Emellett ugyanilyen fontos, hogy gondoskodjunk a szakmai utánpótlásról is. E célból újabb és újabb ötletekkel kell előállnunk, folyamatosan alkalmazkodva a célcsoport változó szokásaihoz, igényeihez.

Köszönöm a beszélgetést!

Pap József Sándor

Chemistry Europe
European Chemical Societies Publishing

Please join us in congratulating

Chemistry Europe Fellows Class 2020/2021

